

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 2Obdo/66/2017
Identifikačné číslo spisu: 4114215636
Dátum vydania rozhodnutia: 31.07.2019
Meno a priezvisko: JUDr. Ivana Izakovičová
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2019:4114215636.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu: C. J., nar. XX.XX.XXXX, bytom T. 6, XXX XX L., zastúpeného advokátskou kanceláriou BIZOŇ & PARTNERS, s.r.o. so sídlom Hviezdoslavovo námestie 25, Bratislava, IČO: 36 833 533, proti žalovanej: JUDr. Tatiane Timoranskej, so sídlom Podzámska 32, 940 01 Nové Zámky, správkyni konkurznej podstaty úpadcu E. J., nar. XX.XX.XXXX, bytom T. 6, XXX XX L., o vylúčenie majetku zo súpisu všeobecnej podstaty, v konaní o dovolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Nitre zo dňa 11. apríla 2017, č. k. 15CoKR/13/2015-136, takto

rozhodol:

I. Dovolanie žalobcu o d m i e t a.

II. Žalovaná m á n á r o k na náhradu trov dovolacieho konania.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Nitra, ako súd prvej inštancie, rozsudkom zo dňa 15.06.2015, č. k. 23Cbi/26/2014-108, návrh žalobcu o vylúčenie majetku zo súpisu všeobecnej podstaty zamietol a súčasne žalovanej náhradu trov konania nepriznal.

2. Súd prvej inštancie uviedol, že na základe vykonaného dokazovania a zisteného skutkového stavu mal preukázané, že žalovaná - správkynia konkurznej podstaty, zapísala nehnuteľnosti konkretizované v žalobnom návrhu do všeobecnej podstaty úpadcu dôvodne, nakoľko na základe kúpnej zmluvy zo dňa 30.07.2009 nenadobudol vlastníctvo k týmto nehnuteľnostiam žalobca. Okresný súd zdôraznil, že vlastnícke právo možno nadobudnúť iba na základe platne uzatvorenej zmluvy. Kúpna zmluva o prevode vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam uzatvorená medzi žalobcom, úpadcom a W. J. je neplatná podľa § 39 Občianskeho zákonníka, pretože odporuje zákonu. Podľa § 39 Občianskeho zákonníka je neplatná zmluva nielen keď svojím obsahom alebo účelom odporuje zákonom, ale aj keď ho obchádza. Obchádzanie zákona znamená, že právny úkon neodporuje výslovnému zneniu zákona, ale sleduje cieľ, aby zákon dodržaný nebol.

3. Okresný súd poukázal na to, že úpadca uzatvoril zmluvu v rozpore so zákonom, pretože podpis na

kúpnej zmluve uznal pred notárom za svoj dňa 30.07.2009, teda v deň, keď mu bolo doručené upovedomenie o začatí exekúcie. Aj napriek tomu, že súdny exekútor ho v upovedomení poučil o tom, že mu zakazuje nakladať s majetkom, podal úpadca návrh na zápis vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam, povolenie vkladu, na Správu katastra v Nitre dňa 31.07.2009, teda deň nasledujúci po dni, kedy mu bolo doručené upovedomenie o začatí exekúcie a oznámenie o zákaze nakladať s nehnuteľnosťami. Úpadca uzavretím kúpnej zmluvy a podaním návrhu na vklad na kataster nehnuteľnosti porušil zákon. Napriek tomu, že mal zákaz nakladať s nehnuteľnosťami overil v deň doručenia oznámenia exekútora svoj podpis na zmluve tak, aby spĺňala zákonnú podmienku upravenú v § 42 ods. 3 zákona č. 162/1995 Z. z. Katastrálny zákon a následne podal návrh na vklad. Nemôže preto používať súdnu ochranu konanie osoby, ktoré je v rozpore so zákonom alebo sa ho snaží obísť. Súd prvej inštancie dodal, že úpadca sa snažil obísť zákon tak, aby z jeho majetku nemohol byť uspokojený veriteľ dlžníka, za ktorého prevzal na seba ručiteľský záväzok, jeho konanie naplnilo znaky trestného činu poškodzovania veriteľa, teda jeho konanie bolo v rozpore so zákonom. Právny úkon, ktorý je v rozpore so zákonom alebo sa ho snaží obísť je absolútne neplatným právnym úkonom. Okresný súd preto konštatoval, že ak kúpna zmluva o prevode vlastníckeho práva je neplatná, žalobca nemohol z neplatnej zmluvy nadobudnúť vlastnícke právo a preto žalobu ako nedôvodnú zamietol. O trovách konania rozhodol okresný súd podľa § 142 ods. 1 O. s. p.

4. Na odvolanie žalobcu, Krajský súd v Nitre ako súd odvolací, napadnutým rozsudkom z 11.04.2017, č. k. 15CoKR/13/2015-136, rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil a žalovanej náhradu trov odvolacieho konania priznal v rozsahu 100 %. V odôvodnení napadnutého rozhodnutia odvolací súd uviedol, že v zmysle § 387 ods. 1, 2 C. s. p., sa stotožňuje s odôvodnením rozhodnutia súdu prvej inštancie.

5. Na zdôraznenie správnosti rozsudku okresného súdu, krajský súd dodal, že 27.07.2009 vyhotovil súdny exekútor JUDr. Jozef Martišík upovedomenie o začatí exekúcie, pričom v zmysle § 47 ods. 1 písm. b/ Exekučného poriadku, zakázal E. J., aby odo dňa doručenia tohto upovedomenia nakladal so svojim majetkom. Predmetné upovedomenie úpadca prevzal dňa 30.07.2009. V konaní bolo taktiež preukázané, že žalobca uzavrel s úpadcom E. J. a W. J. dňa 06.07.2009 kúpnu zmluvu, ktorou nadobudla vlastníctvo k nehnuteľnostiam evidovaným na LV č. XXXX a č. XXXX. Kúpna zmluva a návrh na správu katastra K. bol doručený dňa 31.07.2009. Preto je podľa krajského súdu nepochybné, že v čase podania návrhu na príslušný kataster mal úpadca vedomosť o začatí exekučného konania pod č. EX 224/09 na návrh žalobcu VÚB a.s., Bratislava. V konaní bolo taktiež preukázané, že úpadca E. J. bol v trestnom konaní sp. zn. 2T/129/2013 uznaný vinným zo spáchania prečinu poškodzovania veriteľa podľa § 239 ods. 1 písm. a/ ods. 4 Trestného zákona a to v súvislosti s vyššie uvedeným skutkovým stavom, nakoľko veriteľovi VÚB, a.s. Bratislava spôsobil prevodom nehnuteľnosti značnú škodu vo výške 53.300,- eur.

6. Odvolací súd sa preto nestotožnil s argumentáciou žalobcu, ktorý poukazoval na obdobnosť skutkového a právneho stavu, po ktorom bolo rozhodované, a to v rozpore s rozhodnutím najvyššieho súdu v konaní sp. zn. 4Cdo/107/2007. Predmetný spor je podľa odvolacieho súdu skutkovo a právne odlišný v tom, že E. J. - úpadca bol právoplatne odsúdený za úmyselný trestný čin poškodzovania veriteľa. Uvedená skutočnosť má podstatný vplyv na posúdenie, či v prípade konania úpadcu v rozpore s § 47 ods. 1 písm. b/ Exekučného poriadku, takéto konanie zakladá sankciu odporovateľnosti právnych úkonov, resp. či takéto konanie možno považovať za absolútne neplatný právny úkon. V tomto prípade sa odvolací súd priklonil k právnomu názoru vyslovenému v rozhodnutí Najvyššieho súdu ČR zo dňa 16.08.2013, sp. zn. 22Cdo/3549/2011, podľa ktorého právny úkon, ktorý svojim obsahom naplní skutkovú podstatu trestného činu poškodzovania veriteľa, je právnym úkonom protiprávnym v rozpore so zákonom a teda neplatným podľa § 39 Občianskeho zákonníka. Tým, že úpadca neobdržal uzavretím kúpnej zmluvy peňažné prostriedky na úhradu svojho záväzku voči veriteľovi, nakoľko kúpnu cenu započítal so svojim záväzkom voči kupujúcemu, bol nepochybné v trestnom konaní preukázaný úmysel úpadcu poškodiť veriteľa, nakoľko už v čase uzavretia kúpnej zmluvy musel mať vedomosť o tom, že ako ručiteľ má značný finančný záväzok voči veriteľovi VÚB a.s., Bratislava. Uvedené podľa odvolacieho súdu taktiež podporuje záver podľa ktorého, ak reálny úkon odporuje trestnému zákonu, alebo ho obchádza, má to za následok absolútnu neplatnosť zmluvy podľa § 39 Občianskeho zákonníka.

7. O nároku na náhradu trov odvolacieho konania bolo rozhodnuté podľa § 396 ods. 1 C. s. p. v spojení s § 262 ods. 1 C. s. p.

8. Proti napadnutému rozsudku odvolacieho súdu podal včas dovolanie žalobca odôvodnené podľa § 421 ods. 1 písm. b/ C. s. p., keďže podľa dovolateľa napadnuté rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci, pričom rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá ešte nebola v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu vyriešená.

9. Podľa dovolateľa § 239 ods. 1 písm. a/ Trestného zákona, nevyhnutne vyžaduje platnosť právneho úkonu k naplneniu skutkovej podstaty trestného činu poškodzovania veriteľa. Inak by úpadca nemohol zmariť uspokojenie svojho veriteľa predaním časti svojho majetku, pretože v dôsledku absolútnej neplatnosti právneho úkonu, by k platnému prevodu vlastníckeho práva nikdy nedošlo.

10. Správne malo byť podľa dovolateľa právne posúdenie také, podľa ktorého ak mal úpadca skutočne úmysel poškodiť svojho veriteľa, táto skutočnosť nemá za následok absolútnu neplatnosť, ale môže sa jednáť nanajvýš o odporovateľný právny úkon podľa § 42a a nasl. Občianskeho zákonníka, resp. § 57 a nasl. zákona č. 7/2005 Z. z. o konkurze a reštrukturalizácii a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „ZKR“). Ak by totiž pri úmysle poškodiť alebo zvýhodniť niektorého veriteľa mal byť uzavretý právny úkon bez ďalšieho za absolútnu neplatný, tak ustanovenia upravujúce domáhania sa vyslovenia neúčinnosti právnych úkonov, najmä § 58 a § 59 ZKR, by boli podľa dovolateľa právne obsolentné.

11. Na základe vyššie uvedeného dovolateľ navrhol, aby dovolací súd napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu, ako aj rozhodnutie súdu prvej inštancie, zrušil a vec vrátil Okresnému súdu Nitra na ďalšie konanie.

12. Žalovaná k podanému dovolaniu uviedla, že najvyšší súd v rámci dovolania riešil obdobnú právnu otázku v konaní sp. zn. 1Cdo/106/2012, v ktorom sa poukazuje na ustálený právny názor v obdobnej veci poukazom na rozhodnutie R35/1975. Žalovaná dodala, že otázka nastolená žalobcom nie je taká, na ktorú by zákon nedal jednoznačnú odpoveď. Bez ohľadu na to, že úpadca bol uznaný vinným v trestnom konaní je podľa žalovanej nesporné, že dotknutý právny úkon naplnia znaky neplatnosti podľa § 39 Občianskeho zákonníka. A to tým, že jeho účelom nebolo dosiahnuť zmenu vlastníckeho práva ale zbavenie sa majetku. K tvrdeniu dovolateľa o obsolentnosti ustanovení § 58 a § 59 ZKR žalovaná uviedla, že týmito ustanoveniami sa dá dosiahnuť uspokojenie z majetku, o ktorý bola konkurzná podstata ukrátená, a to bez nutnosti vyslovenia neplatnosti právneho úkonu. Žalovaná dodala, že nie každé konanie, ktorým dôjde k ukráteniu konkurznej podstaty je neplatným právnym úkonom, pričom ak sú naplnené všetky znaky neplatnosti právneho úkonu, odporovať takémuto úkonu nie je možné. Žalovaná preto navrhuje, aby dovolací súd dovolanie žalobcu odmietol, prípadne zamietol.

13. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „dovolací súd“) ako súd dovolací [§ 35 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok (ďalej len „C. s. p.“)], po zistení, že dovolanie podal včas dovolateľ zastúpený v súlade s § 429 ods. 1 C. s. p., bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 443 C. s. p.) preskúmal vec a dospel k záveru, že dovolanie žalobcu je potrebné odmietnuť podľa § 447 písm. c/ C. s. p.

14. Právo na súdnu ochranu nie je absolútna a v záujme zaistenia právnej istoty a riadneho výkonu spravodlivosti podlieha určitým obmedzeniam. Toto právo, súčasťou ktorého je nepochybne tiež právo domôcť sa na opravnom súde nápravy chýb a nedostatkov v konaní a rozhodovaní súdu nižšej inštancie, sa v občianskoprávnom konaní zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za splnenia ktorých občianskoprávny súd môže konať a rozhodnúť o veci samej. Platí to pre všetky štádiá konania pred občianskoprávnym súdom, vrátane dovolacieho konania (I. ÚS 4/2011).

15. Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa (§ 419 C. s. p.).

16. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach

§ 420 a § 421 C. s. p. Otázka posúdenia, či sú, alebo nie sú splnené podmienky, za ktorých sa môže uskutočniť dovolacie konanie, patrí do výlučnej právomoci dovolacieho súdu (k tomu viď napr. III. ÚS 474/2017). V tejto súvislosti osobitne platí, že len dovolací súd bude rozhodovať o naplnení predpokladov prípustnosti dovolania definovaných v § 421 ods. 1 C. s. p. (rovnako aj I. ÚS 438/2017).

17. Dovolateľ vyvodzuje prípustnosť svojho dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. b/ C. s. p., teda tým, že rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá ešte rozhodovacej praxi dovolacieho súdu nebola vyriešená.

18. O tom, či je daná prípustnosť dovolania podľa § 421 C. s. p., rozhoduje dovolací súd výlučne na základe dôvodov uvedených dovolateľom (porovnaj § 432 C. s. p.). Pokiaľ dovolateľ vyvodzuje prípustnosť dovolania z ustanovenia § 421 C. s. p., má viazanosť dovolacieho súdu dovolacími dôvodmi (§ 440 C. s. p.) kľúčový význam v tom zmysle, že posúdenie prípustnosti dovolania v tomto prípade závisí od toho, ako dovolateľ sám vysvetlí (konkretizuje a náležite doloží), že rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia dovolateľom označenej právnej otázky a že ide o prípad, na ktorý sa vzťahuje toto ustanovenie.

19. Vzhľadom na obsah dovolania, sa dovolací súd v prvom rade zameril na dovolací dôvod vyvedený z § 421 ods. 1 písm. b/ C. s. p., kedy je dovolateľ povinný dovolací dôvod vymedziť nesprávnym právnym posúdením takej právnej otázky, od ktorej záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu a ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená (uznesenie Najvyššieho súdu SR z 08.06.2017, sp. zn. 3Cdo/52/2017). Dovolateľ je teda povinný v dovolaní jednoznačne uviesť, v čom vidí prípustnosť dovolania, t. j. ktorý z predpokladov uvedených v § 421 ods. 1 C. s. p., zakladá jeho prípustnosť. Ak v dovolaní absentuje uvedené vymedzenie, súd nevyvíja procesnú iniciatívu smerujúcu k doplneniu dovolania (rovnako aj uznesenie Najvyššieho súdu SR z 26.09.2017, sp. zn. 1Cdo/206/2016, bod 16).

20. Dôvod prípustnosti dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. b/ C. s. p. predpokladá, že právnou otázkou dovolací súd dosiaľ neriešil a je tu daná potreba, aby dovolací súd ako najvyššia súdna autorita túto otázku vyriešil. Právna úprava účinná od 1. júla 2016, dáva dovolaciemu súdu právomoc rozhodnúť o tom, či ide o otázku zásadného právneho významu, ktorá nebola dosiaľ riešená. Základným predpokladom prípustnosti dovolania je, že dovolací súd vo svojej rozhodovacej činnosti, doposiaľ neposudzoval právnou otázkou nastolenú dovolateľom (t. j. právne posúdenie veci odvolacím súdom, s ktorým dovolateľ nesúhlasí). Zároveň platí, že právnou otázkou, ktorú má dovolací súd vo svojom rozhodnutí riešiť, musí byť rozhodujúca (kľúčová) pre rozhodnutie vo veci samej. To znamená, že dovolací súd nemôže riešiť hypotetické otázky, ktoré nemajú, resp. v ďalšom konaní nemôžu mať vplyv na meritorne rozhodnutie, a ani akademické otázky, ktoré nemajú vôbec súvis s rozhodovaným sporom.

21. Dovolací súd konštatuje, že žalobca v podanom dovolaní, dovolací dôvod podľa § 421 ods. 1 písm. b/ C. s. p., vymedzil tou skutočnosťou, že nesprávne právne posúdenie spočíva v rozhodnutí krajského súdu pri konštatovaní, že ak reálny úkon odporuje trestnému zákonu alebo ho obchádza, má to za následok absolútnu neplatnosť zmluvy podľa § 39 Občianskeho zákonníka.

22. Vo vzťahu k tejto právnej otázke dovolateľ uviedol, že správne právne posúdenie je také, kedy úmysel poškodiť veriteľa, ktorý je preukázaný uznaním za vinného zo spáchania trestného činu, nemá za následok absolútnu neplatnosť právneho úkonu, ale zakladá odporovateľný právny úkon podľa § 42a a nasl. Občianskeho zákonníka, resp. § 57 a nasl. ZKR.

23. Najvyšší súd Slovenskej republiky pri nastolenej právnej otázke poukazuje na rozhodnutie dovolacieho súdu zo dňa 31.03.2015, sp. zn. 1Cdo/106/2012, v ktorom sa dovolací súd s poukazom na § 39 Občianskeho zákonníka, stotožnil so závermi konajúcich súdov, pri právnom posúdení, že „ak uzavretím darovacej zmluvy došlo k spáchaniu trestného činu s úmyslom ukrátiť veriteľa, účel zmluvy odporuje zákonu. Krajský súd vychádzajúc zo zisteného skutkového stavu súdom prvého stupňa a s poukazom na súčasnú zaužívanú súdnu prax (viď rozhodnutie R 35/1975) konštatoval, že zmluva, ktorá

svojim obsahom alebo účelom odporuje zákonu, alebo ho obchádza, alebo sa prieči dobrým mravom je od začiatku absolútne neplatná, nie je rozhodujúce, či účastníci zmluvy o dôvode jej neplatnosti vedeli. V skutkovej vete § 39 OZ je vyjadrená neplatnosť právneho úkonu pre jeho nedovolenosť, ktorá nastáva v prípadoch, že právny úkon odporuje zákonu, alebo ho obchádza alebo sa prieči dobrým mravom. Musí sa jednať o obsah alebo účel vykonaného právneho úkonu. Na rozdiel od záverov prvostupňového súdu odvolací súd vyvodil zo zisteného skutkového stavu, že účelom, pre ktorý bol uvedený úkon darovania medzi účastníkmi - žalovaným v rade 1/ až 4/ vykonaný, bolo obchádzanie zákona a to ustanovení zák. č. 233/1995 Z. z. o súdnych exekútoroch a exekučnej činnosti spočívajúce v nemožnosti uspokojiť pohľadávku veriteľa z majetku povinnej - žalovanej v 3/ rade, ktorým bol predmetom prevodu - darovacej zmluvy. Úkon darovania zo strany žalovanej 3/ bol na základe rozsudku Okresného súdu N. sp. zn. 5T 186/2008 z 11.6.2009 považovaný za spáchanie trestného činu poškodzovania veriteľa a žalovaná 3/ bola pre tento trestný čin odsúdená."

24. Z vyššie uvedeného je zrejmé, že právnu otázku nastolenú dovolateľom, dovolací súd už v minulosti vo vyššie uvedenom konaní posudzoval a vyriešil, z ktorého dôvodu nie je daná potreba, aby dovolací súd ako najvyššia súdna autorita túto otázku opätovne vyriešil. Dovolací súd zodpovedal právnu otázku tak, že v ustanovení § 39 Občianskeho zákonníka je vyjadrená neplatnosť právneho úkonu pre jeho nedovolenosť, ktorá nastáva v prípadoch, že právny úkon odporuje zákonu, alebo ho obchádza alebo sa prieči dobrým mravom. Musí sa jednať o obsah alebo účel vykonaného právneho úkonu. V prípade, ak právnym úkonom bol spáchaný trestný čin, účelom takéhoto právneho úkonu bolo obchádzanie zákona, čím je daný právny úkon absolútne neplatný podľa § 39 Občianskeho zákonníka.

25. Dovolací súd preto konštatuje, že dovolanie žalobcu podľa § 421 ods. 1 písm. b/ C. s. p., nie je procesne prípustné, z ktorého dôvodu jeho dovolanie proti napadnutému rozsudku odvolacieho súdu podľa § 447 písm. c/ C. s. p., ako procesne neprípustné odmietol bez toho, aby sa mohol zaoberať dôvodnosťou dovolania.

26. V dovolacom konaní úspešnej žalovanej vzniklo právo na náhradu trov dovolacieho konania proti žalobcovi, ktorý úspech nemal (§ 453 ods. 1 C. s. p. v spojení § 255 ods. 1 C. s. p.). Podľa § 262 ods. 2 C. s. p. o výške náhrady trov konania rozhodne súd prvej inštancie po právoplatnosti rozhodnutia, ktorým sa konanie končí, samostatným uznesením, ktoré vydá súdny úradník.

27. Toto rozhodnutie prijal Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte pomerom hlasov 3:0 (§ 3 ods. 9 zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení účinnom od 01.05.2011).

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.